

Opdrachtgever

SVB

Onderzoek

Sociale zekerheid, migratie en Europa

Startdatum – 1 januari 2007

Einddatum – 1 oktober 2007

Categorie

*Maatschappelijke en demografische
ontwikkelingen*

Over de grens: migratie en sociale zekerheid

Doel en vraagstelling

Toenemende internationalisering is een belangrijke trend. . De immigratie en het toegenomen verkeer van werknemers binnen de uitgebreide EU is een belangrijke oorzaak van de toenemende internationalisering. Dit schept nieuwe vragen en verwachtingen, waarop de SVB als uitvoeringsorganisatie zo goed mogelijk wil inspelen.

Conclusie

Wonen en werken in het buitenland, al dan niet tijdelijk, ligt voor een groeiende groep mensen binnen handbereik. Mensen bouwen zo rechten op in meerdere landen, verhuizen met hun uitkering naar een ander land of keren juist op latere leeftijd terug naar hun geboorteland. Voor de betrokken migranten heeft dit in meer of mindere mate gevolgen voor de sociale zekerheid. De onwetendheid die hierover in de praktijk bestaat, leidt tot teleurstelling en welvaartsverlies. De bijdragen die in dit SVB Cahier zijn gebundeld zijn dan ook niet alleen bedoeld als verkenning. Ze geven tevens aanleiding voor conclusies en aanbevelingen waarmee beslissers, beleidsmakers en andere betrokkenen hun voordeel kunnen doen. Zodat migranten voldoende op de hoogte zijn van de gevolgen van hun stap en tevens mogelijkheden krijgen aangereikt om hun sociale zekerheid te waarborgen.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/zj3267rg>

OVER DE GRENS

migratie en sociale zekerheid

KENNIS VOOR HET LEVEN #6

voor het leven
Sociale Verzekeringsbank

Sociale zekerheid over grenzen

Meer dan een half miljoen Nederlanders woont en/of werkt in het buitenland.

Het gros van hen in België of Duitsland.

Ongeveer een op de drie Nederlanders overweegt om te emigreren, of heeft daar ooit serieus over nagedacht.

Slechts een handjevol doet dat ook echt, en dat is misschien maar goed ook. Maar op de totale bevolking zijn dat er nog aardig wat: elke maand vertrekken er, gemiddeld, zo'n 10.000, waarvan de helft in Nederland geboren is. En van al die landverlaters is de helft binnen acht jaar al weer terug. Een deel wellicht een illusie armer. Een deel een ervaring rijker.

Tot zover de statistieken. Wat het CBS niet meet is hoeveel van deze landverlaters, voorgoed of tijdelijk, zich bewust is van de gevolgen op het gebied van de sociale zekerheid. Onze indruk, als Sociale Verzekeringsbank, is dat maar weinig mensen daarbij stilstaan. Terwijl die gevolgen zeer ingrijpend kunnen zijn. Ineens moet men het doen met een lager pensioen. Blijkt men geen recht te hebben op een uitkering bij arbeidsongeschiktheid. Of wordt men geconfronteerd met een hoge premie voor de ziektekostenverze-

kering. Men komt er vaak pas achter als het te laat is en er niks meer aan te doen is. Nederlanders die in het buitenland een nieuw bestaan willen opbouwen – en natuurlijk buitenlanders die dat in ons land willen doen – worden er vaak moedeloos van. Dan heb ik het nog niet eens over de globetrotters die dan weer een paar jaar in het ene land wonen en werken en dan weer een paar jaar in het andere. Zoek dan nog maar eens uit waar je recht op hebt...

Om een heel eenvoudig voorbeeld te noemen: een Nederlandse ingezetene die tussen z'n 15e en z'n 65e tien jaar in het buitenland woont, mist al 20 procent van zijn of haar latere AOW-uitkering. Zal het echtpaar dat met hun drie puberende zoons naar Frankrijk vertrekt om enthousiast een camping te beginnen er ooit bij stilstaan dat zij én de kinderen daardoor later een flinke hap uit hun AOW-uitkering kwijt zijn? En wat te denken

van de Amerikaan die twintig jaar geleden in Nederland kwam wonen en er tot z'n 65e werkte. Hij zal waarschijnlijk tot z'n schrik ontdekken dat hij slechts 40% krijgt van wat een Nederlander aan AOW ontvangt. Het is te hopen dat hij wat opzij gelegd heeft.

Als er iets te bedenken is waar nog een wereld te winnen is, dan is het wel de vereenvoudiging of dan toch ten minste de onderlinge afstemming van de regelgeving op het gebied van de sociale zekerheid. De reden is simpel: het is enorm ingewikkeld om dat probleem op te lossen. Toch is het bij uitstek een taak voor de overheid. Bij uitstek ook een taak voor Brussel. Want met het snel toenemende grensoverschrijdend werken en wonen worden steeds meer Europeanen – om het daar maar even bij te houden – ermee geconfronteerd. Hoewel aan die afstemming gewerkt wordt, zijn de resultaten nog beperkt.

Vandaar dat we als SVB dit onderwerp kozen voor ons jaarlijkse congres. Vrijwel dagelijks worden we geconfronteerd met – soms zeer schrijnende – gevallen van mensen die tussen wal en schip belanden of financieel stevig moeten boeten voor hun internationale ambities. In een groot aantal gevallen zouden die problemen alleen al voorkomen zijn als men beter geïnformeerd was bij binnenkomst of vertrek. Uit het onderzoek dat we naar dit onderwerp hebben verricht, blijkt dat er zeker op het punt van integrale informatievoorziening nog heel wat te verbeteren valt.

Het zou al een enorme winst zijn wanneer er per land duidelijke informatie beschikbaar was over het sociale zekerheidssysteem, over je rechten en plichten. Zoals veel reisgidsen je informeren over hoe groot een land is, hoeveel mensen er wonen, wat de religies zoal zijn en vele andere demografische weetjes melden, zo zou er ook een *lonely planet* van de sociale zekerheid moeten zijn.

Ook de elektronische uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens kan stukken beter, is onze ervaring. Zeker EU-landen met verouderde administraties hebben een grote achterstand weg te werken. De Nederlandse overheid kan hierin, onder andere in het belang van haar eigen onderdanen, een goede rol vervullen. Ook de SVB is van plan hiervoor eigen kennis en ervaring beschikbaar te stellen.

Ik hoop dat de SVB-conferentie 2007 'Over de grens' ertoe bijdraagt dat er meer (inter)nationale aandacht komt voor dit vraagstuk. Dat alleen maar urgenter wordt nu steeds meer mensen onze *lonely planet* gaan zien als een *global village* om te wonen en te werken. Een wereld waarin grenzen lijken te vervagen, maar die er op het gebied van de sociale zekerheid nog keihard zijn.

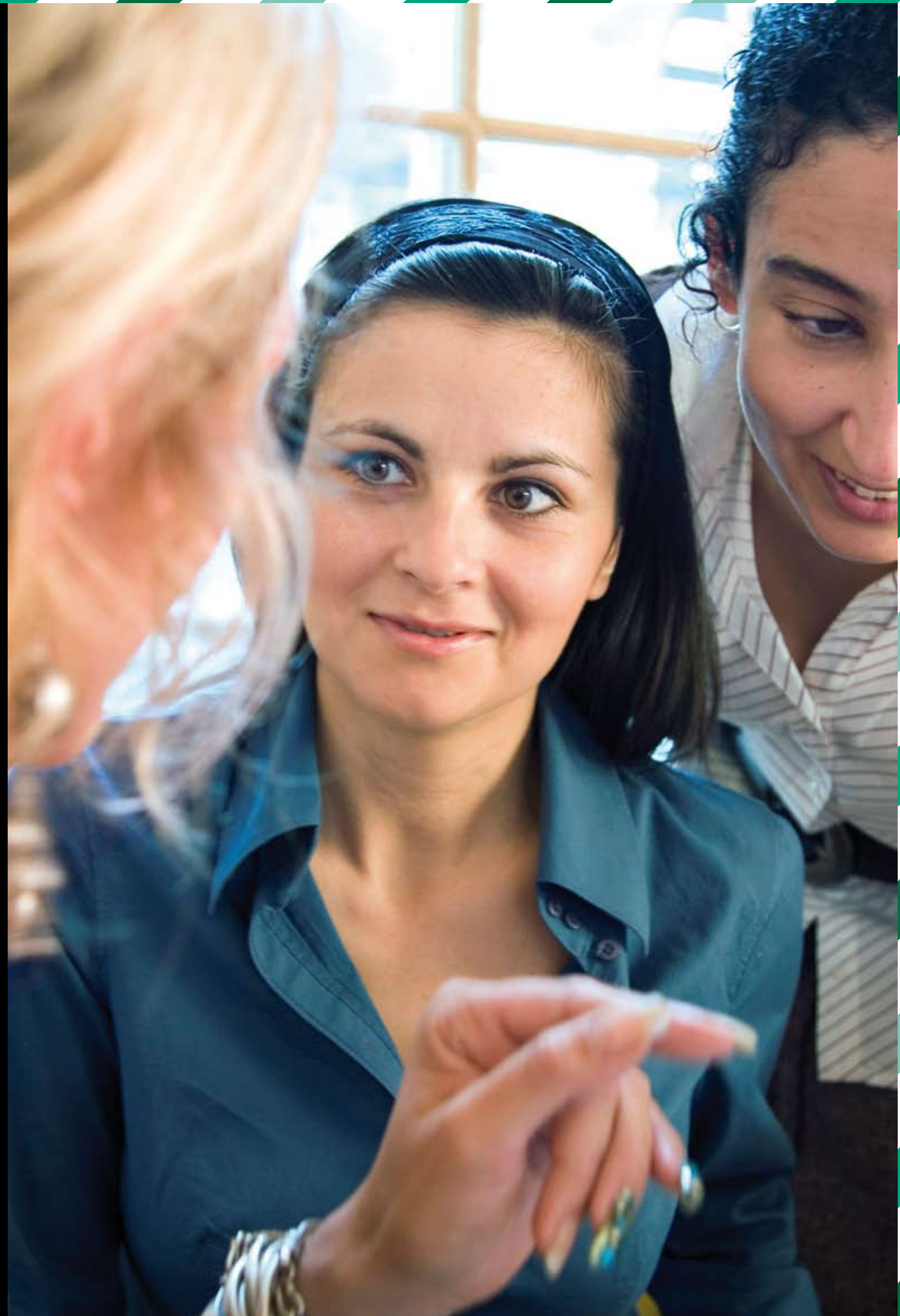
Erry Stoové
Voorzitter Raad van Bestuur
Sociale Verzekeringsbank

2	<u>Voorwoord</u>
6	<u>Feiten & cijfers</u> Steeds meer klanten in het buitenland
14	<u>Onderzoek</u> Onwetendheid over gevolgen van migratie
	<u>Juridische aspecten</u>
22	Bescherming rechtspositie vereist coördinatie
30	Bilaterale verdragen essentieel bij export van uitkeringen
38	<u>Informatievoorziening</u> Veelheid aan bronnen levert wirwar op
46	<u>Uitvoering</u> Elektronische gegevensuitwisseling biedt uitkomst
54	<u>AOW-inkoop</u> Deelname door migranten verdient stimulans
60	<u>Conclusies en aanbevelingen</u> Ontwikkelingen, informatievoorziening en samenwerking

feiten & cijfers

steeds meer klanten in het buitenland

door
ROBERT OLIEMAN
Hoofd informatievoorziening en onderzoek

Steeds meer klanten in het buitenland

Onder invloed van globalisering verhuizen mensen makkelijker en vaker over landgrenzen. De internationalisering die zich hierdoor binnen de sociale zekerheid voltrekt, wordt in deze bijdrage door feiten en cijfers ondersteund.

Allereerst zijn de historische ontwikkelingen met betrekking tot migratie zichtbaar gemaakt. Interessant is natuurlijk de vraag hoeveel personen van buiten Nederland hier een uitkering ontvangen en hoeveel Nederlandse uitkeringsgerechtigden zijn uitgewaaid naar andere landen. Ook op die vragen wordt hier nader ingegaan. Het accent ligt daarbij op de drie belangrijkste wetten die de SVB uitvoert: de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene nabestaandenwet (Anw) en de Algemene Kinderbijslagwet (AKW). Daarnaast verdient in dit verband ook de Remigratiewet aandacht.

ONTWIKKELINGEN IN MIGRATIE

De toename van migratie begint kort na de Tweede Wereldoorlog. Vanwege de hoge werkloosheid stimuleert de overheid de

emigratie naar traditionele emigratielanden: Canada, Australië, Verenigde Staten, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland en Brazilië. Het hoogtepunt van deze emigratiegolf ligt in 1952 als 81.000 mensen Nederland verlaten. Begin jaren zestig daalt de emigratie naar deze landen tot rond de 10.000 per jaar. Op dat niveau ligt het nog steeds.

Vanaf de jaren zestig dient zich een nieuw fenomeen aan. Door de behoefte aan arbeidskrachten zorgt de toestroom van gastarbeiders voor sterke toename van de immigratie. Na de Italianen volgen gastarbeiders uit Spanje, Portugal, Turkije, Griekenland, Marokko, Joegoslavië en Tunesië. Een aanzienlijk deel van hen blijft in Nederland wonen. Deze groep zorgt als gevolg van gezinshereniging en gezins-

vorming voor een blijvend hoge immigratie vanuit met name Turkije en Marokko. De derde categorie die de immigratiecijfers voedt, is die van mensen die asiel aanvragen in Nederland. Hun instroom is in de jaren negentig flink toegenomen, maar neemt de laatste jaren ook weer sterk af door aanscherping van het beleid.

Het grootste aandeel immigranten is afkomstig uit EU-landen.

De oprichting van de EEG zorgt vanaf begin jaren zestig voor een toenemende migratie tussen de lidstaten. Vanaf midden jaren zestig komen er jaarlijks rond de 30.000 immigranten vanuit andere EU-lidstaten naar Nederland. De laatste jaren is sprake van een forse stijging van dat aantal. Die wordt veroorzaakt door de uitbreiding van de EU met tien lidstaten in 2004. Daarna hebben vooral veel Polen zich in Nederland gevestigd. De emigratie schommelt lange tijd rond de 60.000 en blijft daarmee achter bij de immigratie. In de periode 2003-2006 stijgt het aantal emigranten echter van 69.000 naar 91.000. De immigratie verloopt de laatste decennia erg grillig. De pieken en dalen lijken samen te hangen met economische ontwikkelingen. Het is daarom niet verwonderlijk dat de immigratie in 2006 is gestegen tot ruim 100.000 na een scherpe daling in de jaren daarvoor.

KLANTEN IN HET BUITENLAND

Het is duidelijk dat door de migratiestromen zoals hierboven geschetst de sociale zekerheid een sterk internationaal karakter krijgt. Dat komt zowel door immigranten die een uitkering in Neder-

land ontvangen als door mensen die in het buitenland een Nederlandse uitkering ontvangen. Over uitkeringsgerechtigden met een buitenlandse achtergrond die in Nederland wonen zijn geen eenduidige cijfers bekend. Over in het buitenland wonende klanten zijn wel meer gegevens voorhanden.

Het totaal aantal in het buitenland wonende klanten van SVB, UWV en Belastingdienst bedraagt eind 2006 ruim 400.000 personen (inclusief dubbeltellingen). Ruim zeventig procent daarvan betreft de volksverzekeringen: gerechtigden van AOW en Anw en kinderbijslagkinderen. Hiervan is zestig procent klant van de AOW. De Belastingdienst heeft 90.000 personen in het buitenland geregistreerd met een inkomensrelatie met Nederland. Van de UWV-regelingen is het aantal buitenlandse klanten zeer beperkt. De WAO kent nog het grootste aantal. De remigratiewet heeft 4400 klanten die een uitkering ontvangen en 5300 klanten met een nihiluitkering.

Het internationale karakter komt het sterkst tot uitdrukking in de AOW. Elk jaar dat iemand van tussen de 15 en 65 jaar in Nederland woont, bouwt hij of zij twee procent AOW-recht op. Een aantal jaren verblijf in het buitenland zorgt voor een korting op de AOW-uitkering vanaf het 65^e jaar. Medio 2007 ontving zestien procent van alle AOW'ers een gekorte uitkering. Van de uitkeringen die in de eerste helft van 2007 zijn toegekend geldt

In de AOW komt het inter- nationale karakter het sterkst tot uit- drukking.

dat zelfs voor 31 procent. Ruim de helft van de gekorte AOW'ers woont nu nog in het buitenland.

INTERNATIONALE COMPONENT

Van de in Nederland wonende AOW-klienten is in ruim zeven procent sprake van een internationale component. Dat gaat in totaal om 171.000 AOW'ers. Bij de Anw gaat het om bijna zeven procent van het totale aantal in Nederland wonende Anw'ers, namelijk ruim 8.000 personen. Van de klienten met kinderbijslag heeft bijna vijftien procent een internationaal karakter. Dat zijn 336.000 gezinnen.

Zowel bij de AOW als de Anw is sprake van een gestage toename van het aandeel in het buitenland wonende klienten. Waar het aandeel Anw'ers in het buitenland zich de laatste jaren lijkt te stabiliseren rond de zeven procent, stijgt het aandeel AOW'ers in het buitenland nog steeds. Eind 2006 betreft het ruim negen procent van de AOW'ers.

Voor Nederland geldt dat 17 procent van de AOW'ers en 23 procent van de Anw'ers buiten Nederland is geboren. De helft van alle in het buitenland wonende AOW'ers is daar ook geboren. Voor ruim dertig procent is Nederland het geboorteland. Voor de landen met de meeste AOW'ers geldt dat het merendeel van de AOW'ers daar ook geboren is. Dat geldt eveneens voor Spanje, waarvan het beeld bestaat dat daar zoveel Nederlandse gepensioneerden wonen, de zogenaamde pensionado's. Van de in het buitenland wonende Anw'ers is

tweederde in dat land geboren. Van slechts dertien procent stond de wieg in Nederland. Het grootste deel van de buitenlandse Anw'ers woont in België of Duitsland.

De ontwikkelingen in de kinderbijslag laten een heel ander beeld zien. Vanaf 1995 is de kinderbijslag voor kinderen van achttien jaar en ouder afgeschaft. Daarin bevond zich de grootste groep in het buitenland wonende kinderen. Dat maakt dat het totaal aantal kinderbijslagkinderen dat in het buitenland woont, is afgenomen van 106.000 in 1991 tot 33.000 op het laagste punt in 2002.

REMIGRATIEWET

Vanaf 1985 hebben mensen die afkomstig zijn uit een aantal geselecteerde landen de mogelijkheid om terug te keren naar het land van herkomst en daarbij een uitkering vanuit de Remigratiewet te ontvangen. De uitkering kan samenvallen met een andere uitkering, bijvoorbeeld WAO of AOW. Als deze hoger is dan de remigratie-uitkering dan vervalt deze laatste. We noemen dat een nihiluitkering. Het totaal aantal klienten in de Remigratiewet is toegenomen, maar de groei zit alleen in het aantal nihil-uitkeringen. Het aantal klienten dat daadwerkelijk een uitkering uit de remigratiewet ontvangt, is constant.

Meer dan de helft van de remigranten bestaat uit Turken en Marokkanen, in 1999 was dat zelfs 85 procent. Het aandeel van inwoners uit voormalig Joegoslavië is in de loop der jaren sterk toegenomen. Dat-

zelfde geldt voor het aantal klienten in Suriname.

Het volledige rapport is te vinden op www.svb.nl

MEER WETEN?

Gjaltema, Taeke en Rob Broekman, *Vijftig jaar bevolkingsprognoses: voorspelling van migratie*, in: *Maandstatistiek van de bevolking*, December 2001, www.cbs.nl, p. 7-19.

Jong, Andries de, *Demografie van vijf niet-westerse herkomstgroepen vanaf 1972*, in: *Bevolkingstrends*, 3^e kwartaal 2003, www.cbs.nl, p. 54-60.

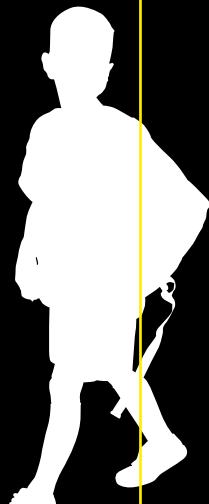
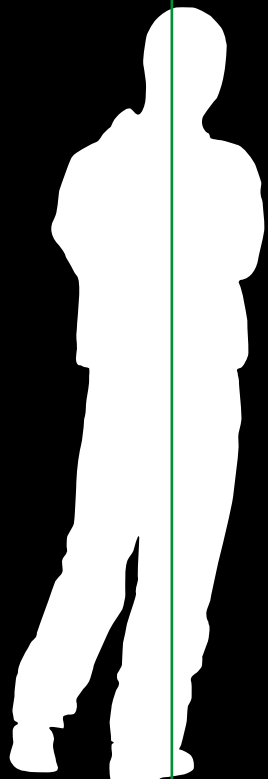
Nicolaas, Han, *Nederland: van immigratie naar emigratieland?*, in: *Bevolkingstrends*, 2^e kwartaal 2006, www.cbs.nl, p.33-40.

Sociaal Economische Raad, *Advies emigratiebeleid*, publicatienummer 12, 1985.

Zaterdag zijn wij uitgenodigd bij Darcy en zijn gezin thuis voor Thanksgivingdiner. Zijn vrouw is Amerikaanse en zij vieren Thanksgiving later dan de Canadezen.

Ik heb te veel mensen om me heen en toch te weinig.

Ik ben er nu al helemaal aan gewend om in Nieuw-Zeeland te wonen. Al mis ik soms mijn familie en vriendinnen nog steeds wel. Alleen hier heb ik nu ook mijn vriendinnen, dus ik weet niet zeker of ik wel zo graag weer terug in Nederland wil wonen.

onderzoek

onwetendheid over gevolgen van migratie

door
TINEKE DE JONGE
Adviseur informatievoorziening en onderzoek

Onwetendheid over gevolgen van migratie

Elk land heeft zijn eigen stelsel voor sociale zekerheid en voorziet zo waar mogelijk in de behoeften en wensen van de bevolking, rekening houdend met de beschikbare middelen. Door wereldwijde migratie en globalisering nemen echter de wens en de noodzaak toe om de socialezekerheidsstelsels van verschillende landen op elkaar af te stemmen.

Binnen de EU wordt die afstemming op diverse manieren vormgegeven. Duidelijk is dat het aantal migranten stijgt. Maar zijn zij voldoende geïnformeerd over de gevolgen van hun migratie voor de sociale zekerheid? En in hoeverre speelt sociale zekerheid een rol bij de beslissing om al dan niet te migreren? Op deze vragen geeft het onderzoek 'Sociale zekerheid over grenzen' een antwoord. De uitkomsten geven aanleiding om de informatievoorziening aan migranten te verbeteren en zo teleurstelling en verlies aan sociale zekerheid te voorkomen.

ENQUÊTE ONDER MIGRANTEN

Voor het onderzoek is een enquête gehouden die is beperkt tot migranten die Nederland hetzij als herkomstland, hetzij als bestemmingsland hebben. Daarbij is wel onderscheid gemaakt tussen leeftijdsgroepen. Jongeren zitten immers nog in de opbouwfase van bijvoorbeeld pensioen waardoor migratie voor hen andere gevolgen kan hebben dan voor ouderen. Ook kan het doel van de migratie voor de verschillende leeftijdsgroepen verschillen. Een aparte groep migranten wordt gevormd door de remigranten, mensen die

terugkeren naar het land van herkomst. Voor hen bestaat er een speciale wet.

Het merendeel van de migranten dat de enquête heeft ingevuld is Nederlands van afkomst. Migranten met een andere achtergrond beschikten vaak over te weinig kennis van het Nederlands om de vragen te beantwoorden. De meeste respondenten zijn ouder dan vijftig jaar. De motieven voor migratie die de respondenten hadden waren erg verschillend. Jongere migranten migreerden vaak voor werk en huwelijk. Voor oudere mensen was het motief vaak

een terugkeer naar het geboorteland.

GEVOLGEN VAN MIGRATIE

Aan de migranten is gevraagd of zij bekend waren met de gevolgen van migratie voor hun positie op het gebied van sociale zekerheid. De immigranten van 65 jaar en ouder waren het meest op de hoogte van de gevolgen die migratie voor hen had. De jongere immigranten hebben het minst aangegeven dat zij op de hoogte waren, gevolgd door de remigranten. [De meeste respondenten geven aan dat zij in de eerste plaats zichzelf verantwoordelijk achten voor de informatievoorziening.](#)

Migratie en sociale zekerheid in Europees perspectief

Een belangrijk doel van de EU is vrij verkeer van personen, goederen en diensten. Omdat dit niet kan zonder goede afspraken over het socialezekerheidsstelsel zijn er twee verordeningen opgesteld die de coördinatie en toepassing van de sociale zekerheid voor migranten regelen. Alle lidstaten dienen zich te houden aan deze coördinatieverordeningen. Met behulp van formulieren kunnen de lidstaten gegevens uitwisselen om het vrije verkeer in goede banen te leiden. Een probleem is echter dat de eerste coördinatieafspraken dateren uit 1957 en daarna vaak zijn aangepast. Hierdoor zijn de verordeningen lang en complex geworden.

Naast migranten uit andere EU-lidstaten zijn er ook mensen die migreren van en naar landen buiten de EU. De EU wil dat ook zij een eerlijke behandeling krijgen. Daarom gelden de coördinatieverordeningen sinds 2003 ook voor deze migranten als zij in minimaal twee lidstaten hebben gewoond of gewerkt, zelfstandige of student zijn. Sinds dit besluit is de discussie rondom dit onderwerp in een stroomversnelling gekomen. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de wenselijkheid van migratie bij vergrijzing en ontgroening en de concurrentie tussen landen om geschikte migranten aan te trekken. Overleg en coördinatie is daarbij van belang om de migratie in goede banen te leiden.

onderzoek

Daarna achten zij de overheid van het herkomstland verantwoordelijk, gevolgd door de overheid in hun huidige woonland. Werkgevers worden hier het minst als verantwoordelijk voor gezien. Van de immigranten van 65 jaar en ouder wist bijna de helft waarover zij zich moesten laten informeren voor vertrek. De jonge immigranten waren hiervan nauwelijks op de hoogte. Als het gaat om de ontwikkeling van het kennisniveau blijken migranten steeds beter op de hoogte van waar zij zich over moeten laten informeren. Verder heeft opleidingsniveau invloed op de kennis over informatie. Migrant met een lager opleidingsniveau wisten vaker dan anderen niet waarover zij zich moesten laten informeren voor vertrek.

VINDBAARHEID VAN INFORMATIE

Wat betreft de vindbaarheid van informatie zijn vooral de 65-plussers positief. Doordat zij vaak voor een tweede keer gemigreerd zijn, hebben zij al ervaring met het vinden van dergelijke informatie. Jonge immigranten konden de informatie echter moeilijk vinden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat jonge immigranten vaak uit een niet-westers land komen. Toegang tot bijvoorbeeld internet is in hun land van herkomst vaak minder vanzelfsprekend. Voor hen is ondersteuning bij het verkrijgen van informatie dus gewenst. Als respondenten informatie niet konden vinden, geven zij daarvoor verschillende redenen. Belangrijke reden is dat zij vaak niet wisten waar en waarnaar ze moesten zoeken.

De respondenten is ook gevraagd hoe belangrijk de gebruikte informatiebronnen voor hen zijn geweest. Voor iedereen die na 2000 is geëmigreerd kan internet een bron van informatie zijn geweest. Voor alle categorieën, maar met name de groep van jonge emigranten, zijn de websites van uitvoeringsorganisaties belangrijk geweest. Andere belangrijke bronnen voor informatie zijn familie/vrienden, uitvoeringsorganisaties, de Belastingdienst, werkgevers en gemeenten.

INVLOED OP DE BESLISSING

Van de respondenten die vanuit Nederland naar een ander land zijn verhuisd, geeft maar een kwart aan dat zij de socialezekerheidsstelsels van de landen met elkaar hebben vergeleken. Onder immigranten en remigranten is dit deel nog lager. De sociale zekerheid lijkt dus een ondergeschikte rol te spelen bij migratie. Bij de emigranten was de woonomgeving de belangrijkste reden om Nederland te verlaten. Bij jonge immigranten is het toekomstperspectief een belangrijke reden om naar Nederland te komen. Voor remigranten is ook de export van het pensioen van belang. Migrant verwacht dat het aspect dat zij belangrijk achten, als gevolg van hun migratie ook daadwerkelijk gunstig zal uitpakken.

[Veel respondenten denken dat hun migratie geen gevolgen heeft gehad voor hun socialezekerheidsrechten.](#) Vooral de immigranten van 65 jaar en ouder denken dat. Remigranten zijn hier het minst zeker van. Als migranten al maatregelen hebben

getroffen om de negatieve gevolgen voor hun socialezekerheidsrechten te beperken, dan gaat het in de meeste gevallen om een vrijwillige verzekering voor ouderdomspensioen. Als de respondenten die negatieve gevolgen ondervinden dat vooraf hadden geweten, waren ze toch naar het land van bestemming gemigreerd. Alleen veel remigranten hadden de verhuizing dan misschien niet door laten gaan. De meeste migranten vestigen zich in een land met de gedachte niet meer terug te keren naar het land van herkomst. Bij een eventuele terugkeer zou familie de belangrijkste reden zijn en niet de sociale zekerheid.

Voor de emigranten, oudere immigranten en in iets mindere mate de jongere immigranten vinden hun vertrek naar het land van bestemming geslaagd. De remigranten zijn hier minder positief over. Dit stemt overeen met het percentage remigranten dat aangeeft niet verhuisd te zijn als zij beter op de hoogte waren geweest van de gevolgen voor hun sociale zekerheid. Vooral voor jongere immigranten en remigranten spelen de gevolgen voor de socialezekerheidsrechten een rol bij de beoordeling van het al dan niet geslaagd zijn van de migratie.

VOORBEREIDEN OP EVENTUELE TEGENVALLERS

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat migranten zich vooral zelf verantwoordelijk voelen voor het zoeken naar informatie. Tegelijk zijn ze slecht op de hoogte welke informatie ze nodig zouden hebben en vooral waar ze die kunnen vinden. Ze willen dus wel de verantwoordelijkheid dragen,

maar weten niet hoe ze deze waar kunnen maken. Informatie zou daarom meer en actiever onder de aandacht van migranten moeten worden gebracht. Omdat migranten zich niet goed (kunnen) laten informeren, komen zij er vaak in het land van bestemming pas achter wat de consequenties zijn van hun verhuizing. Hier ligt een taak voor zowel de overheid van het land van herkomst als het land van bestemming. Zij moeten allebei zorgen voor goede voorlichting.

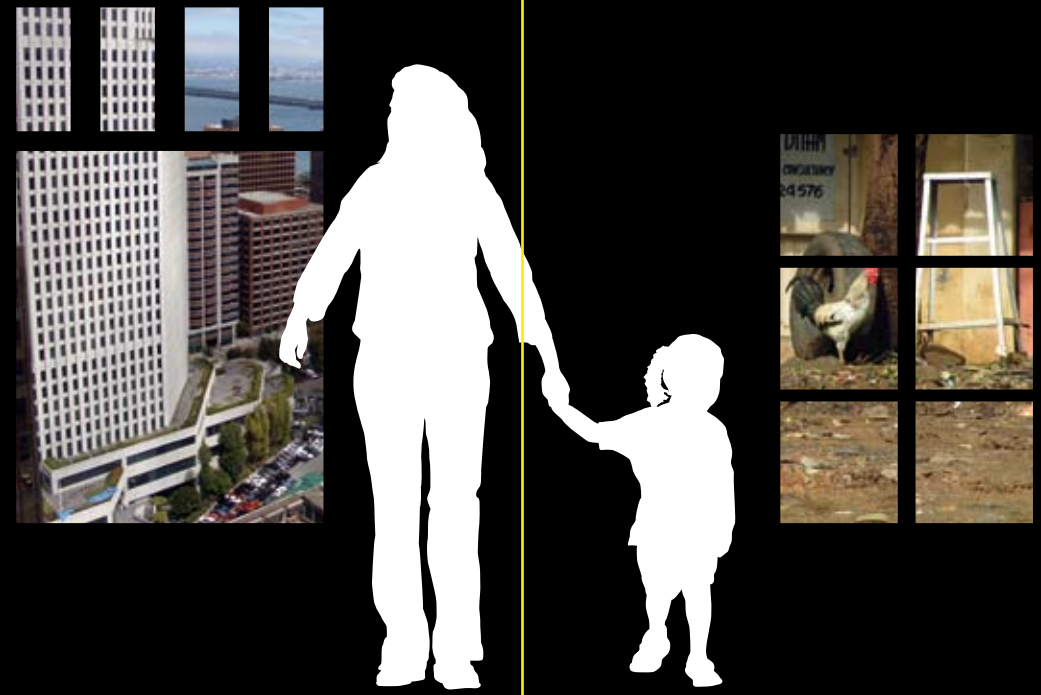
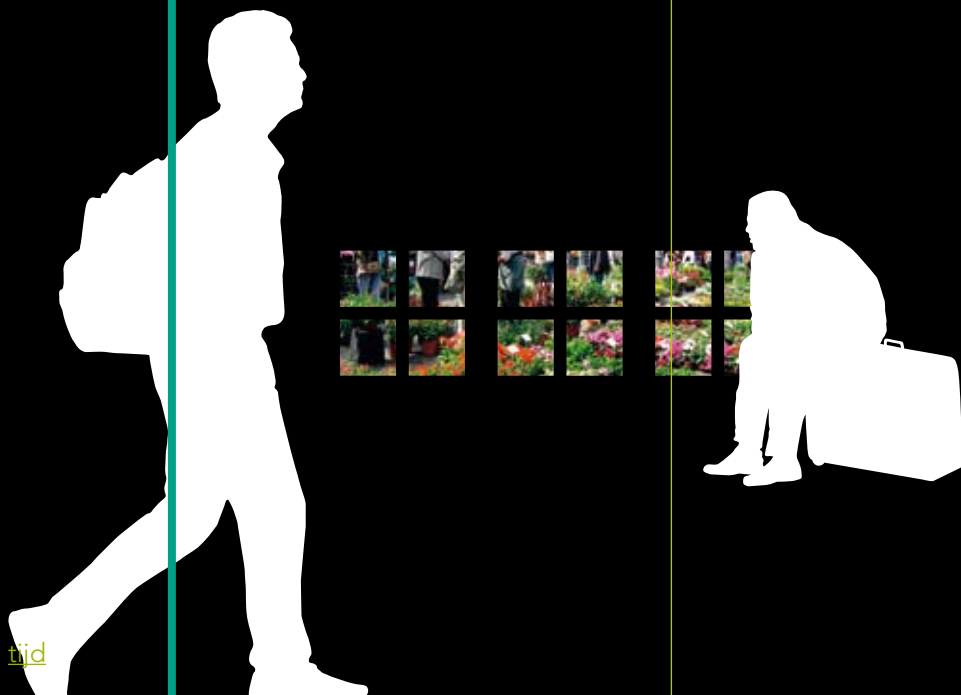
De meeste migranten geven aan dat eventuele gevolgen van een verhuizing naar het buitenland voor de socialezekerheidsrechten geen grote rol spelen bij de beslissing te migreren. Het is echter wel van belang hen voor te bereiden op deze gevolgen. Op die manier kunnen onverwachte problemen voorkomen worden. Een goede informatievoorziening en een duidelijke coördinatie tussen de migratielanden is daarom belangrijk. Zo is voor migranten duidelijk waar ze welke informatie kunnen vinden en kunnen zij zich voorbereiden op eventuele tegenvallers.

Het volledige rapport is te vinden op www.svb.nl

Ik vertrek op zondagavond of maandagochtend. Op vrijdagavond kom ik dan weer thuis. Door de week verblijf ik in hotels.

Soms mis ik wel eens het lagere tempo van Nederland. London is altijd druk, altijd hectisch. Niet alleen in je werk, maar ook in je sociale omgeving.

Tijd wordt hier heel anders ervaren. In Nederland begin je bijna altijd stipt om 9 uur. Hier wordt ergens tussen 9 en half 10 begonnen. Nederlanders zijn bijvoorbeeld ook veel planmatiger, hier is er pas een probleem als er echt een probleem is.

juridische aspecten

bescherming
rechtspositie
vereist
coördinatie

door
MARJOLEIN VAN EVERDINGEN
Juridisch beleidsadviseur

Bescherming rechtspositie vereist coördinatie

Er zijn grote verschillen tussen de socialezekerheidsstelsels van individuele landen. Dat geldt ook voor landen binnen de Europese Unie. Vooral migranten kunnen dat beamen.

Deze bijdrage schetst de problemen waarmee migranten worden geconfronteerd als gevolg van uiteenlopende regelingen. Daarnaast wordt uitgebreid aandacht besteed aan de mogelijkheden om langs de weg van coördinatie aan oplossingen te werken. Daarbij ligt de nadruk op de ontwikkeling van de verschillende coördinatie-regelingen. Ook een alternatief voor coördinatie passeert de revue: harmonisatie.

PROBLEMEN EN OPLOSSINGEN

Door een gebrek aan afstemming tussen de nationale socialezekerheidsstelsels kunnen migranten met de volgende problemen geconfronteerd worden:

- Migranten lopen het risico om in meer dan één land, en dus dubbel, verzekerd te zijn. Ook het omgekeerde kan het geval zijn: ze zijn dan geheel niet verzekerd tegen sociale risico's.

De oplossing hiervoor is het instellen van aanwijfsregels die bepalen welk stelsel op een migrant van toepassing is.

- Migranten komen mogelijk niet in aanmerking voor een uitkering als een land het recht op een uitkering heeft beperkt tot personen met de nationaliteit van dat land.

De oplossing hiervoor is het verbod op discriminatie van nationaliteit.

- Migranten kunnen het recht op uitkering verliezen als zij in een ander land gaan wonen.

De oplossing hiervoor zijn export-bepalingen. Het beëindigen van een uitkering vanwege een verhuizing naar het buitenland wordt door deze bepalingen verboden.

- Migranten voldoen vanwege een versnipperde verzekeringsloopbaan vaak niet aan de vereiste minimale duur van een verzekering. Daardoor lopen zij het recht op een uitkering mis.

De oplossing hiervoor kan zijn om samentellingsregels in te voeren. Door verzekeringstijdvakken die in andere landen zijn vervuld mee te tellen voldoet de migrant toch aan de vereiste minimale duur.

De problemen waar de migrant tegenaan loopt, kunnen mede worden opgelost door op internationaal niveau afspraken te maken over sociale zekerheid. Deze worden neergelegd in coördinatie-regelingen. De technieken om dit te realiseren, zoals de samentellingsregels, worden coördinatie-instrumenten genoemd. Op deze manier is het mogelijk de rechten van migranten op het gebied van sociale zekerheid te beschermen.

GESCHIEDENIS VAN COÖRDINATIE-REGELINGEN

Coördinatie-regelingen kennen een lange geschiedenis. Al in de negentiende eeuw waren er handels- of vriendschaps-verdragen. Deze waren er vooral om concurrentievervalsing tegen te gaan. Vanaf het begin van de twintigste eeuw heeft Nederland bilaterale coördinatie-verdragen gesloten. In deze verdragen tussen twee landen vormden de coördinatie-instrumenten toen al het hoofdbestanddeel en niet meer slechts een onderdeel van het verdrag. Na de

Tweede Wereldoorlog nam het aantal bilaterale verdragen op het gebied van sociale zekerheid snel toe. De bescherming van de socialezekerheids-rechten van migranten kwam daarbij steeds meer centraal te staan.

Met de inwerkingtreding van de Wet beperking export uitkeringen per januari 2000 is het aantal bilaterale verdragen snel gestegen. Deze wet bepaalt dat niet of slechts beperkt recht op Nederlandse uitkeringen bestaat als een uitkerings-gerechtigde niet in Nederland woont. Dit recht bestaat wel als Nederland een verdrag met handhavingafspraken heeft gesloten met het desbetreffende woon-land. Daardoor is Nederland in staat de rechtmatige betaling van uitkeringen te controleren. Inmiddels heeft Nederland meer dan veertig bilaterale verdragen gesloten.

MULTILATERALE VERDRAGEN

Er bestaat ook een groot aantal verdragen tussen meer dan twee landen; de multi-laterale verdragen. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) heeft conventies over de coördinatie opgesteld die model stonden voor diverse bi- en multilaterale verdragen. De IAO is gelieerd aan de Verenigde Naties en stelt conventies en aanbevelingen op, op het gebied van arbeid en sociale zekerheid.

Ook de Raad van Europa heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels binnen Europa. Van deze Raad zijn inmiddels 47

juridische aspecten

landen lid. De Raad houdt zich onder meer bezig met het beschermen van sociale rechten en het bevorderen van de sociale cohesie. In dat kader zijn diverse verdragen over coördinatie aangenomen. Voorbeelden zijn de Europese Interim-Overeenkomsten (1953) over de gelijke behandeling van migranten. Het vervolg daarop is het Europees Verdrag inzake Sociale Zekerheid uit 1972 welke een uitgebreide set coördinatieregels bevat. Het belang van dit verdrag is echter beperkt vanwege het beperkte aantal verdragslanden. Naast de algemene multilaterale verdragen zijn er ook multilaterale verdragen gesloten die zich richten op een specifieke groep migranten.

VERORDENING 1408/71

Voor personen die binnen de Europese Unie migreren is Verordening 1408/71 van groot belang. Deze verordening bevat een gedetailleerde uitwerking van aanwysregels, een discriminatieverbod naar nationaliteit, exportbepalingen en samenstellingsregels. De coördinatieregels van deze verordening zijn van toepassing in elke lidstaat van de Europese Unie, in Liechtenstein, Noorwegen, IJsland en Zwitserland. Verordening 574/72 bepaalt hoe deze coördinatieregels moeten worden toegepast. Deze toepassingsverordening bevat vooral administratieve en procedurele bepalingen.

In Verordening 1408/71 is geregeld dat bestaande bi- en multilaterale coördinatieverdragen opzij worden gezet. IAO-conventies en de Europese Interim-

Overeenkomsten mogen wel worden toegepast als zij gunstiger zijn dan de verordening. Datzelfde geldt voor de verdragen die zich richten op een specifieke groep migranten. De verordening is per 20 mei 2004 gemoderniseerd en vereenvoudigd in de nieuwe Verordening 883/2004. Deze nieuwe verordening treedt in werking nadat ook een nieuwe toepassingsverordening is vastgesteld. De voorbereidingen daarvoor zijn in een gevorderd stadium. Deze verordening, en ook de verordening waarin is vastgelegd hoe de regels moeten worden toegepast zullen naar verwachting in 2009 in werking treden.

COÖRDINATIE VERSUS HARMONISATIE

De genoemde coördinatieregelingen beogen de socialezekerheidswetgeving van de betrokken landen beter op elkaar af te stemmen. Zij dwingen echter niet tot een wijziging van de nationale wetgeving om zo de socialezekerheidsstelsels gelijk te schakelen. Dat is wel het geval bij harmonisatieregelingen. Deze verplichten landen om hun nationale recht in overeenstemming te brengen met bepaalde voorschriften. Verschillen tussen de sociale zekerheidsstelsels kunnen daarmee kleiner worden. Harmonisatieregelingen die tot nu toe zijn vastgesteld hebben de verschillen tussen de stelsels echter nauwelijks verminderd. Hoewel coördinatie slechts bruggetjes slaat tussen eilandjes van sociale zekerheidsstelsels is het voor migranten dus nog altijd van groot belang.

MEER WETEN?

[Meer weten over de socialezekerheidsstelsels in Europa?](#)

De stelsels van sociale zekerheid van 29 Europese landen zijn gedetailleerd omschreven in de tabellen van de 'Mutual Information System on Social Protection' (MISSOC). U kunt deze tabellen raadplegen in het Engels, Duits of Frans. De teksten worden tweemaal per jaar herzien. Zie <http://tinyurl.com/32baym>

In aanvulling op de MISSOC-tabellen bevatten de MISSCEO-tabellen (Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe) een overzicht van de socialezekerheidsstelsels van veertien andere Europese landen. Zie <http://tinyurl.com/ys7bcm>

[Meer weten over de coördinatieregelingen van de Raad van Europa?](#)

Lees dan het boek 'Co-ordination of Social Security in the Council of Europa: Short guide' van Jason Nickles en Helmut Siedl (ISBN 92-871-5391-4) die bij de Raad van Europa kan worden besteld, zie www.coe.int. Op deze Engelstalige site (onder het tabblad 'Social Cohesion') vindt u meer informatie over de activiteiten van de Raad van Europa op het gebied van de sociale zekerheid.

[Meer weten over de coördinatieregelingen van de IAO?](#)

Raadpleeg dan de site <http://www.ilo.org/ilolex/>. Deze drietalige site bevat een database met meer dan 80.000 documenten, waaronder de teksten van de

conventies en de aanbevelingen, de interpretaties van deze documenten en lijsten van ratificaties.

[Meer weten over verdragen waarbij Nederland partij is?](#)

In de Verdragenbank van het Ministerie van Buitenlandse Zaken vindt u verdragsgegevens van verdragen (zoals inwerking-treding, vindplaats en partijen) vanaf 1981. De gegevens van verdragen totstandgekomen voor 1981 worden geleidelijk aan de Verdragenbank toegevoegd. Zie: www.minbuza.nl/verdragen De verdragsteksten zijn te vinden in het Tractatenblad. De Tractatenbladen vanaf 1 januari 1995 zijn te vinden bij het onderdeel 'Officiële Publicaties' op www.overheid.nl.

[Meer weten over Verordening 1408/71?](#)

Lees dan het boek 'Grondslagen van het Europese socialezekerheidsrecht' van F.J.L. Pennings (ISBN 9789013029369). Of kijk op EUR-Lex, het portaal voor het recht van de Europese Unie: <http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm> Via deze site heeft u toegang tot alle verdragen, wetgeving, voorbereidende besluiten en uitspraken van het Hof van Justitie.

Ik voel me toch meer en meer een vreemde eend in de (Nederlandse) bijt. Zullen alle geëmigreerden wel hebben...ook hier in Noorwegen ben ik niet altijd helemaal Noors, maar helemaal Nederlands ben ik ook niet meer. Gespleten persoonlijkheid!

Iedereen die ik tegen kom doet zijn best mij thuis te laten voelen. Ik heb een extra familie gevonden waar ik in thuis hoor.

We hebben het hier erg naar ons zin, hoewel het ongeveer anderhalf jaar geduurd heeft voor Göteborg echt 'thuis' werd.

juridische aspecten

bilaterale verdragen essentieel bij export van uitkeringen

door
MARJOLEIN VAN EVERDINGEN
Juridisch beleidsadviseur
TRUDY WERNER
Sectiemanager Recht en Beleid
PAUL FEHLING
Juridisch beleidsadviseur

Bilaterale verdragen essentieel bij export van uitkeringen

Het coördinatierecht is een buitengewoon ingewikkeld recht dat voor veel migranten van groot belang is. Er is dan ook heel wat gepubliceerd over de Europese socialezekerheidsverordeningen in grensoverschrijdende situaties.

Over het coördinatierecht dat in bilaterale verdragen is opgenomen, is veel minder bekend. Dat is opmerkelijk, omdat ook hieraan veel migranten rechten ontlelen. In het bijzonder migranten die vanuit een niet-Europees land naar Nederland migreren en omgekeerd. Deze bijdrage brengt in kaart hoe bilaterale verdragen zich in de loop der tijd hebben ontwikkeld. Het belang ervan gaat verder dan de rechtspositie van de migrant zelf. Het dient tevens als instrument voor de regering om waarborgen te scheppen voor de rechtmatigheid van uitkeringen die buiten de landsgrenzen worden uitbetaald.

NIEUWE EN BESTAANDE VERDRAGEN

In de loop der jaren heeft Nederland met ongeveer tachtig landen verdragsbesprekingen over de socialezekerheidsrechten van migranten gevoerd. Deze verdragsbesprekingen betroffen compleet nieuwe verdragen en wijzigingen van bestaande verdragen. Op dit moment kunnen migranten aan ruim veertig verdragen rechten ontlelen. Het gaat zowel om oude verdragen die in de jaren zestig zijn afgesloten en tussentijds enkele keren zijn gewijzigd, als om gloednieuwe verdragen waarin alleen afspraken over handhaving zijn gemaakt.

De verdragsonderhandelingen over de huidige bilaterale verdragen hebben grofweg in drie periodes plaatsgevonden:

- In de jaren 60 en 70 werden vooral verdragen gesloten met landen die grote aantallen arbeiders in Nederland tewerkstelden.
- In de jaren 80 en 90 kwamen verdragen tot stand met landen waarnaar veel Nederlanders waren geëmigreerd.
- Vanaf het jaar 2000 maakt Nederland met veel niet-Europese landen handhavingsafspraken.

BUITENLANDSE ARBEIDSKRACHTEN

In de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw bestond in Nederland een groot tekort aan arbeidskrachten. De Nederlandse regering heeft toen afspraken gemaakt met andere regeringen om de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten in Nederland te bevorderen. Deze afspraken zijn vastgelegd in samenwerkingsovereenkomsten met onder andere Spanje, Turkije, Marokko en Tunesië.

De mensen die door deze samenwerkingsovereenkomsten in Nederland tewerk werden gesteld, vielen in het algemeen onder de Nederlandse socialeverzekeringswetten. Omdat deze wetten bepalingen over nationaliteit en woonplaats kenden, kwamen de buitenlandse arbeiders niet vanzelfsprekend in aanmerking voor een Nederlandse uitkering.

Er waren dus afspraken nodig over de export van uitkeringen en gelijke behandeling van mensen met een andere nationaliteit. Daarnaast was er behoefte

Op dit moment kunnen migranten aan ruim veertig verdragen rechten ontlelen.

juridische aspecten

aan aanwijs- en samentellingsregels. Daarom werd bij de totstandkoming van de samenwerkingsovereenkomsten vaak een afspraak gemaakt: dat de Nederlandse en de buitenlandse regering de totstandkoming van een bilateraal verdrag inzake sociale zekerheid zouden bevorderen.

KETEN VAN VERDRAGEN

De teksten van de bilaterale verdragen die in de jaren 60 en 70 ontstonden, werden meestal door Nederland opgesteld. Nederland hield daarbij rekening met bepalingen van eerdere bilaterale verdragen en Europese Verordeningen over de socialezekerheidsrechten van migranten. Zo is in het verdrag met Spanje bijvoorbeeld gestreefd naar een zo groot mogelijke uniformiteit met de Europese Verordeningen over de coördinatie en de verdragen met de toenmalige lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap. Het verdrag met Spanje diende als voorbeeld voor het verdrag met Turkije, dat op zijn beurt weer een voorbeeldfunctie vervulde voor het verdrag met Marokko. Daarmee ontstond een keten van verdragen die elkaar in de loop der tijd hebben beïnvloed.

In de jaren 80 en 90 sloot de Nederlandse regering verdragen met Israël, de Verenigde Staten, Canada, Chili, Nieuw-Zeeland en Australië. Het voornaamste doel hiervan was het verbeteren van de socialeverzekeringspositie van verschillende groepen migranten. De verdragen gelden zowel voor Nederlanders die naar deze landen zijn geëmigreerd, als

voor onderdanen van andere landen die naar Nederland zijn gemigreerd. Ook personen die na emigratie weer terugkeren naar het land van herkomst profiteren ervan. Net als de oudere verdragen bevatten de verdragen uit de jaren 80 en 90 artikelen over gelijke behandeling, de aanwijzing van toepasselijke wetgeving, de samenstelling van verzekerde tijdvakken en de export van uitkeringen.

HANDHAVINGSAFSPRAKEN

Aan het eind van de vorige eeuw had de Nederlandse overheid niet of nauwelijks de mogelijkheid om in het buitenland verificatie- en controleactiviteiten (handhaving) te ontplooiën. De regering had behoefte aan een instrument dat waarborgen zou scheppen voor de rechtmatigheid van uitkeringen die buiten de landsgrenzen werden uitbetaald. In 2000 is daarom de Wet beperking export uitkeringen in werking getreden. Gelijktijdig is een omvangrijk verdragenproject gestart: Nederland heeft handhavingafspraken gemaakt met die landen naar wie ze uitkeringen exporteert. In sommige gevallen zijn bestaande verdragen hiervoor aangepast, maar er zijn ook nieuwe verdragen gesloten. [Het resultaat is dat mensen die buiten Nederland wonen alleen recht op een volledige uitkering hebben als zij in een land wonen waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten dat handhavingafspraken bevat.](#) Nederland heeft inmiddels met een groot aantal landen dergelijke afspraken gemaakt. In tegenstelling tot de verdragen

uit de voorliggende perioden bevatten de meeste verdragen uit deze periode (dus vanaf 2000) alleen afspraken over de handhaving en de export van uitkeringen.

EENHEID OF VERSCHIEDENHEID?

Uit het ontstaan van bilaterale verdragen door de jaren heen is een trend af te leiden. In de eerste periode ging het vooral om de bescherming van de socialezekerheidsrechten van in Nederland werkende buitenlanders. Daarna heeft de Nederlandse regering zich ook ingezet voor geëmigreerde Nederlanders. In de derde periode werd de (onbeperkte) export van uitkeringen buiten Europa aan banden gelegd.

Onderzoek naar verschillen in coördinatieregels

De Sociale Verzekeringsbank heeft recent onderzoek gedaan naar wat deze ontwikkeling betekent voor de coördinatieregels in de bilaterale verdragen. Het lijkt wellicht voor de hand te liggen dat de coördinatieregels weinig verschillen. Bij de opstelling van de teksten is immers rekening gehouden met eerdere verdragen en Europese Verordeningen. Aan de andere kant zijn bilaterale verdragen het resultaat van een onderhandelingsproces tussen afgevaardigden van twee landen. En dat betekent dat de inhoud van de verdragen (en dus ook van de coördinatieregels) onderling kan verschillen.

De afdeling Recht & Beleid van de SVB heeft voor het onderzoek de bepalingen van de

bilaterale verdragen uit de drie genoemde periodes vergeleken. Het onderzoek is beperkt tot de algemene bepalingen van deze verdragen: de artikelen die de reikwijdte van een verdrag bepalen en de artikelen die de belangrijkste algemene coördinatie-instrumenten bevatten (zoals aanwijsregels, het discriminatieverbod, exportbepalingen en samentellingsregels).

De resultaten van het onderzoek verschijnen binnenkort in het vakblad PS Documenta. De SVB kondigt de verschijning van dit artikel in haar elektronische Nieuwsbrief aan. U kunt zich op deze nieuwsbrief abonneren door een e-mail te sturen naar onderzoek@svb.nl

En dan die ongeschilde gekookte aardappelen... Iedereen die hier wel eens in Noorwegen rondwandelt weet wat ik bedoel. Men kookt ze in de schil, prikt ze vervolgens op de vork en schilt ze dan met een mes aan tafel.

Ik vraag haar honderduit over de Amerikaanse eetgewoontes en leer een beetje over de ander maateenheden als ik kaas moet bestellen bij de kaasafdeling.

Heel stiekem mis ik af en toe een frietje saté met mayo en een frikandel speciaal.

informatievoorziening

veelheid
aan bronnen
levert
wirwar op

door
TINEKE DE JONGE
Adviseur informatievoorziening en onderzoek

Veelheid aan bronnen levert wirwar op

Wie een migratie voorbereidt, kan zich via diverse kanalen laten informeren over de gevolgen daarvan voor de sociale zekerheid. Hoe toegankelijk het informatie-aanbod voor migranten is, hangt af van de kwaliteit van voorlichting in het land van herkomst en van bestemming.

Ook de toegang van de migrant tot internet speelt een rol van betekenis. Deze bijdrage geeft een overzicht van de informatie die door officiële instanties in Nederland wordt aangeboden. Ook komen bronnen van de EU aan bod. Er blijken talloze informatiekkanalen te zijn. Juist door die veelheid ontstaat een wirwar en versplintering van informatie over sociale zekerheid en grensoverschrijdend verkeer. Met als gevolg dat mensen slecht voorbereid op pad gaan en ook bij eventuele terugkeer onvoldoende geïnformeerd zijn.

INFORMATIEVERSTREKKERS BINNEN HET RIJK

Er zijn verschillende instanties die vallen onder de rijksoverheid waar een migrant

informatie kan krijgen over sociale zekerheid. Een groot aantal organisaties biedt onder meer Engelstalige informatie aan om immigranten te bereiken.

- Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is verantwoordelijk voor de wet- en regelgeving op het terrein van sociale zekerheid in Nederland. De internetsite www.szw.nl bevat ook een Engels onderdeel en is daardoor ook geschikt om migranten te bereiken: www.employment.gov.nl
- Wie vragen heeft over wonen en werken in het buitenland kan daarvoor ook terecht bij Postbus 51. Sinds 2000 is

alle publieksinformatie van de websites van de ministeries te vinden via de website van Postbus 51, ook in het Engels. Er is een mogelijkheid vragen te stellen, zowel telefonisch als via e-mail. www.postbus51.nl

- Informatie over de onderdelen van de sociale zekerheid die vallen onder het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn op internet te vinden. De informatie over de Algemene wet bijzondere ziektekosten is daar beschikbaar in het Engels. Informatie over de Zorgverzekeringswet is naast Nederlands en Engels ook te lezen in het Frans en Duits. www.minvws.nl
- Het landelijk informatiecentrum voor zorg, sociale zekerheid, wet- en regelgeving en welzijn, het ZZW maakt sinds 1 november 2006 deel uit van stichting StimulanSZ. Dit is een onafhankelijke, niet-commerciële organisatie die professionals en burgers ondersteunt op het gebied van werk en inkomen, wonen, zorg en welzijn. Aan migranten biedt de site van ZZW op het terrein van sociale zekerheid informatie over: sociale verzekeringen bij grensarbeid, internationaal vervoer, detachering, exporteerbaarheid van uitkeringen, remigratie vanuit Nederland en terugkeer naar Nederland vanuit het buitenland; wie er baat bij heeft om een vrijwillige verzekering af te sluiten voor onder andere de AOW, Anw, AWBZ, WW

en de ziektewet (ZW). www.kennisring.nl

UITVOERINGSORGANISATIES

Ook de uitvoeringsorganisaties die binnen de sociale zekerheid een rol hebben, bieden informatie aan.

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) is de oudste uitvoerder op het gebied van sociale zekerheid in Nederland. De organisatie verstrekt informatie over uiteenlopende zaken. Migranten kunnen bij de SVB in het Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans en Turks terecht voor vragen over:

- de wetgeving die van toepassing is als iemand buiten Nederland gaat werken;
- de gevolgen van vertrek naar het buitenland voor een AOW-, Anw- of kinderbijslaguitkering;
- de mogelijkheid om een verzekering voor de AOW of Anw vrijwillig af te sluiten bij vertrek uit Nederland en de mogelijkheid om AOW in te kopen voor wie zich vanuit het buitenland in Nederland vestigt;
- De voorwaarden waaronder vrijstelling bestaat voor de volksverzekeringen (AOW, Anw, kinderbijslag en AWBZ).

Voor grensarbeiders heeft de SVB speciale bureaus voor informatie. De SVB heeft ook bureaus voor Sociale Zaken in Turkije, Marokko, Suriname en Spanje.

Het College voor Zorgverzekeringen (CVZ) neemt een onafhankelijke positie in tussen de beleidsbepalende partijen (politiek en ministeries) en de uitvoerende partijen

informatievoorziening

(zorgverzekeraars en zorgaanbieders). Zij hebben een aparte, Nederlandstalige internetsite voor informatie over ziektekosten en een zorgverzekering met een internationaal tintje, www.buitenland.cvz.nl. Wie in het buitenland gaat werken, is meestal ook niet langer verplicht verzekerd voor ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid en kan dan een vrijwillige verzekering afsluiten. Informatie hierover wordt verstrekt door het UWV. www.uwv.nl

De Belastingdienst houdt toezicht op de afdracht van verschuldigde belastingen en verzekeringspremies en heeft ook de taak om, sinds de invoering van de zorgverzekeringswet in 2006, de zorgtoeslag uit te keren. Daarnaast heft en int de Belastingdienst de inkomensafhankelijke bijdrage voor de zorgverzekeringswet. Migranten kunnen hierover informatie vinden op www.belastingdienst.nl.

Studenten die in het buitenland gaan studeren kunnen ook in het buitenland in aanmerking komen voor studiefinanciering. Datzelfde geldt voor buitenlandse studenten die in Nederland komen studeren. Dit wordt geregeld door de Informatiebeheergroep. Op hun website is hier meer informatie over te vinden. www.ib-groep.nl

SAMENWERKINGSVERBANDEN IN NEDERLAND

Om de informatievoorziening voor migrerende burgers overzichtelijk te maken zijn er samenwerkingsverbanden ontstaan.

Het Grensinfopunt (GIP); een virtuele wegwijzer van de overheid voor informatie over wonen, werken, studeren en ondernemen in het buitenland. Het GIP biedt een algemene handleiding waarin formele en praktische tips gegeven worden. Het GIP geeft zelf geen antwoord op vragen maar verwijst migranten door naar websites met specifieke informatie zodat zij zelf op zoek kunnen naar het antwoord op hun vraag. www.grensinfopunt.nl

Een ander samenwerkingsverband is de Manifestgroep. Enkele deelnemende instanties aan deze groep, waaronder de SVB, hebben een website gelanceerd waarop informatie wordt gegeven over wat de burger moet regelen als hij gaat migreren. De website is vooral ingericht als doorverwijfsfunctie naar relevante sites. www.vertreknarhetbuitenland.overheid.nl

Deze samenwerkingsverbanden bieden eveneens toegang tot een migratieforum. Hier kunnen migranten vragen stellen over migratie maar ook ervaringen delen.

EUROPESE INITIATIEVEN

Er zijn ook speciale organisaties en websites die zich richten op Europa.

De portaalsite Uw Europa biedt informatie aan particulieren en bedrijven over rechten en mogelijkheden in de EU. ec.europa.eu/youreurope

EURES is een samenwerkingsnetwerk van de Europese Commissie en de openbare

arbeidsbemiddelingdiensten van de lidstaten van de EER, Zwitserland en andere partnerorganisaties. EURES richt zich voornamelijk op arbeidsbemiddeling. Ook informatie over de verhuizing die werken in het buitenland met zich meebrengt is bij hen te verkrijgen. europa.eu.int/eures

EULisses geeft informatie over de socialezekerheidsrechten en -plichten van burgers die zich binnen de EER en Zwitserland verplaatsen. Op hun website wordt niet alleen informatie gegeven maar wordt ook verwezen naar links voor meer specifieke informatie. ec.europa.eu/eulisses

Daarnaast is SOLVIT het vermelden waard. Dit is een online netwerk waarin EU-lidstaten samen zoeken naar oplossingen voor problemen die het gevolg zijn van verkeerde toepassing van marktregels voor overheidsinstanties. ec.europa.eu/solvit

Een laatste belangrijke Europese speler op het gebied van sociale zekerheid van werknemers is het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV). Het EVV houdt zich vooral bezig met het beleid van de Europese Unie. www.etuc.org

INTERMEDIAIRE ORGANISATIES IN NEDERLAND

Iemand die zich in Nederland wil vestigen, krijgt te maken met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Hoewel dit geen

uitvoeringsorganisatie is op het gebied van sociale zekerheid is het wel de toegangspoort tot die sociale zekerheid. De organisatie toetst namelijk de voorwaarden voor het verblijf. Op de website van het IND staat een verblijfswijzer die de voorwaarden voor verblijf in Nederland aangeeft voor iemands persoonlijke situatie. www.ind.nl

Voor immigranten die terug willen keren naar het land van herkomst, maar hun uitkering willen behouden, bestaat er het Nederlands Migratieinstituut (NMI). Zij geven voorlichting en ondersteuning bij de terugkeer. Het NMI geeft informatie over de remigratie-uitkering en andere (exporteerbare) uitkeringen, zoals bijvoorbeeld de WAO en AOW. Verder informeert het NMI burgers over ontwikkelingen in het socialezekerheidsstelsel. www.nmigratie.nl

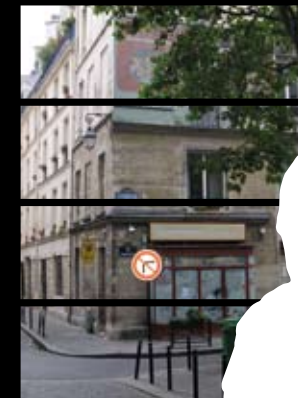
Voor mensen die niet in Nederland mogen blijven, maar zelfstandig hun vertrek naar het buitenland regelen bemiddelt het IOM (International Organisation of Migration). Het IOM is een wereldwijde organisatie. Ook in Nederland richt de organisatie zich op veel migratievraagstukken, waaronder het vervoer van personen naar of uit Nederland, (her)integratie, bestrijding van mensenhandel, arbeidsmigratie, migratie en ontwikkeling en migratie en gezondheid. www.iom-nederland.nl

*Ik mis het groen, hier is alles
geel; ook mooi, maar anders.*

*Het valt me wel op hoe ontzettend
vriendelijk iedereen voor je is. Het
winkelpersoneel is heel geduldig als
ik mijn muntgeld uitzoek en iedereen
reageert zeer enthousiast als je vertelt
dat je net uit Nederland komt.*

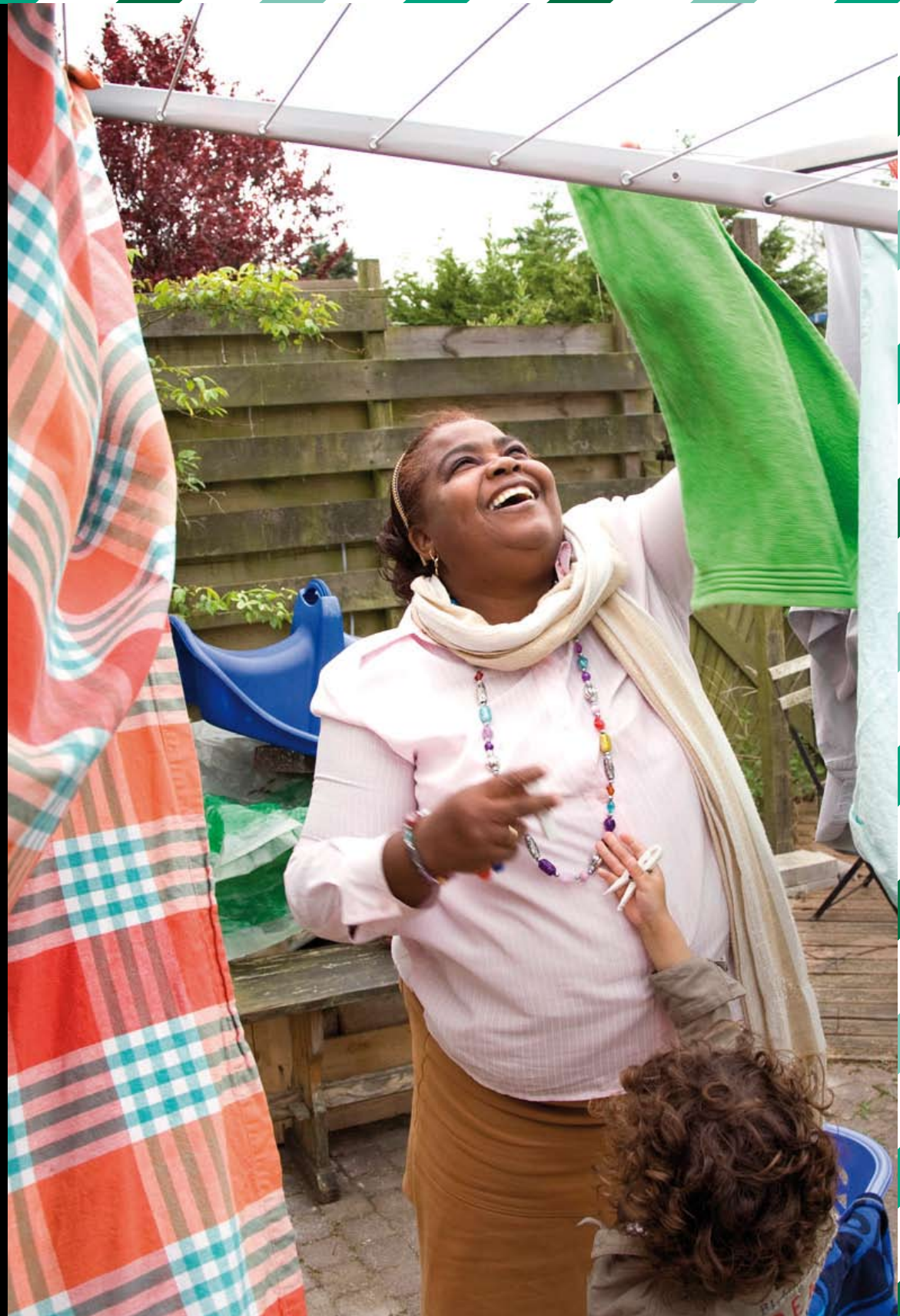
*Ik ben landloos. Een weekend
lang woon ik nergens. Ik heb me
op vrijdag uitgeschreven bij de
gemeente en kan me pas na het
weekend in Duitsland inschrijven.*

uitvoering

elektronische
gegevens-
uitwisseling
biedt
uitkomst

door
MARTIN HUIZENGA
Informatiemanager

Elektronische gegevens-uitwisseling biedt uitkomst

Samenwerking is het sleutelwoord bij dienstverlening aan de Europese burger. Omdat er vrij verkeer moet zijn van wonen, werken en diensten. Maar ook omdat burgers het niet zo belangrijk vinden wie de dienst verleent, maar vooral hoe het gebeurt.

Om sociale zekerheid in grensoverschrijdende situaties te waarborgen en effectief samen te werken is uitwisseling van informatie een voorwaarde. De mogelijkheden om dit via elektronische kanalen te doen, nemen snel toe. In deze bijdrage gaat de aandacht vooral uit naar ontwikkelingen op ICT-gebied zoals die zich binnen de Europese Unie (EU) voordoen. Een blik die overigens te beperkt zal blijken, want wat van toepassing is voor de EU geldt ook voor het binnenlandse programma e-Overheid en voor landen buiten de EU-regio.

ELEKTRONISCHE DIENSTVERLENING OVER (EU)GRENZEN

Iedere Europese lidstaat bepaalt zelf de rechten en plichten van burgers op het gebied van sociale zekerheid. De EU

Sociale Zekerheid Verordening vereist dat de opgebouwde rechten en plichten op elkaar aansluiten, zodat vrij verkeer gewaarborgd blijft. In de verordening zijn de relevante gegevens van burgers gedefinieerd die lidstaten uitwisselen en vastleggen. Dit is voor alle lidstaten van belang. Een burger kan in een tijdvak maar in één land rechten en plichten opbouwen. De gegevensuitwisseling is momenteel echter een tijdrovende aangelegenheid. In de eerste plaats omdat het vrijwel allemaal op papier gebeurt. Een onevenredig deel van het aantal medewerkers (tot vijftig procent) is 'handmatig' werkzaam voor ongeveer vijftien procent van het totaal aantal burgers, namelijk die burgers met tijdvakken in verschillende lidstaten. Die vijftien procent zal snel stijgen onder invloed van de toenemende mobiliteit. Het is dan ook

De papieren
of
handmatige
gegevens-
uitwisseling
is een
tijdrovende
aangelegen-
heid.

wenselijk om de handmatige werkwijze aan te passen om de onevenredige druk op de administratieve organisatie weg te nemen.

UITGAAN VAN LIFE-EVENTS

Burgers zijn niet zozeer geïnteresseerd in elektronische dienstverlening van één organisatie, maar in dienstverlening die uitgaat van een life-event, bijvoorbeeld geboorte, samenwonen of trouwen, vertrek naar het buitenland, werk of overlijden. In Nederland werken de zogeheten Manifestpartners (waaronder de SVB) vrijwillig samen om portals te realiseren rondom zulke life-events. Vertreknarhetbuitenland.overheid.nl en onderwijsenbijverdieneen.overheid.nl zijn daar goede voorbeelden van. Ook is de burger geïnteresseerd in diensten die laten zien op welke manier hij bij de overheid geadmistreerd is, zoals de Persoonlijke Internet Pagina, het Digitaal Klant Dossier, de Burgerpolis en het Pensioenregister.

Samenwerking en eenduidige dienstverlening vanuit de backoffice van verschillende uitvoerders is een voorwaarde voor een kwalitatief hoogwaardige (elektronische) dienstverlening voor de burger. Met als uitgangspunt: de burger is en blijft de regisseur van zijn eigen gegevens.

TIJDROVENDE ZAAK

De mate van elektronische ontwikkeling verschilt sterk per (lid)staat. Ook verschillen de stelsels onderling en zijn de medewerkers van de backoffices afhankelijk van elkaar. Al met al duurt het definitief vaststellen van een recht enkele maanden tot

uitvoering

soms zelfs een paar jaar. [Dat het stelsel desondanks werkt, is met name te danken aan de gemotiveerde inzet van de betrokken medewerkers van alle uitvoeringsorganisaties, aan officieuze menselijke netwerken met e-mail, brieven en telefoontjes en aan het gebruik van specifieke bilaterale verdragen tussen de \(lid\)staten.](#) 'Lid' staat overigens niet voor niets tussen haakjes: als het om bilaterale verdragen gaat zijn alle landen van de wereld bij het EU-stelsel en soortgelijke stelsels buiten de EU betrokken.

De gegevensuitwisseling tussen Nederland en andere EU-landen gebeurt al deels elektronisch. Zo wisselt de SVB pensioengegevens elektronisch uit met België, Duitsland, Frankrijk, Italië en binnenkort ook met Zweden en Spanje. Ook biedt de SVB Nederlandse bedrijven de mogelijkheid om de Internationale Detacheringsverklaring elektronisch aan te vragen. Meer dan zeventig procent van de bedrijven maakt hiervan gebruik. De gegevensuitwisseling op dit gebied met België en Groot-Brittannië gebeurt al elektronisch en andere lidstaten zullen snel volgen.

ELEKTRONISCHE GEGEVENS-UITWISSELING IN NEDERLAND

In Nederland zelf kunnen alle uitvoerders al tien jaar elektronisch met elkaar praten via hun eigen nationale publieke gegevensmakelaar de Stichting RINIS (Rinis.nl). Rinis heeft al een EU-koppeling gemaakt naar het EU netwerk sTesta ten behoeve van alle Nederlandse uitvoerders met EU business. De SVB maakt daar voorlopig nog als enige

gebruik van. De elektronische uitwisseling tussen (lid)staten voedt in hoge mate de Nederlandse ontwikkeling van het beoogde basisregister RNI (Register voor Niet Ingezetenen), complementair met het Nederlandse systeem voor ingezetenen, namelijk de Gemeentelijke Basis Registratie (GBA). Dit geschakelde systeem is een goed voorbeeld van de zogenaamde keteninformatisering en coördineert daardoor processen die grensoverstijgend zijn.

Daarnaast geeft in Nederland de BurgerServiceCode een functioneel en compleet overzicht van de elektronische dienstverlening door de overheid aan de burger. De code beschrijft tien kwaliteitsnormen voor de (digitale) relatie tussen burger en overheid, waarbij ook de regiefunctie voor de burger nadrukkelijk gewaarborgd is. [Dankzij de BurgerServiceCode is Nederland koploper in Europa op het gebied van elektronische dienstverlening.](#)

'PAPIEREN VERVUILER' BETAALT

De EU gaat de Sociale Zekerheid Verordening moderniseren. Met de invoering van de nieuwe verordening, waarschijnlijk in 2009, stelt de EU elektronische gegevensuitwisseling tussen de lidstaten verplicht. Ook moeten de lidstaten vanaf dat moment gebruik maken van een eenduidige ICT-architectuur. Achterliggende gedachte is dat lidstaten die hun stelsel niet of onvoldoende elektronisch ontwikkeld hebben, het ongemak van het op papier werken ernstig gaan voelen. Zij zullen papier moeten converteren naar elektronisch voor de uitgaande berichten en inkomende

elektronische berichten afdrukken op papier. Met andere woorden: de papieren vervuiler betaalt. Voordeel is ook dat alle lidstaten voor honderd procent voorzien worden van elektronische gegevens en dus volledig elektronisch kunnen zijn zonder dat een andere lidstaat die status heeft bereikt. Er is druk om over te stappen op een nationaal elektronisch stelsel, maar iedere lidstaat kan die overstap in eigen tempo maken.

OOK VOOR NIET-EU-LANDEN

De herziening van de verordening omvat ook harmonisatie van een aantal functies die een breder werkingsgebied omvatten dan slechts de verordening, zoals een systeem om in alle lidstaten de EU burger op een digitale manier uniek te kunnen identificeren. Daarnaast komen er standaarden voor de ICT-architectuur en gegevens door middel van codestelsels. De uiteindelijke winst van de nieuwe verordening zit in de geautomatiseerde ontwikkeling van de gehele informatieketen, inclusief de nationale stelsels. Met als groot voordeel dat iedere lidstaat via zijn eenduidig door de EU ontwikkelde Access Point elektronisch kan praten met alle landen binnen en buiten de EU. Dit kan doordat er één geautomatiseerde conversie komt van lidstaatspecifieke standaarden naar generieke EU-standaarden. Ook inwoners van niet-EU-landen kunnen gebruik maken van het dienstenpakket van de EU. Het netwerk is zelfs geschikt om gestandaardiseerd uit te wisselen tussen twee niet-EU-Landen.

OP DE GOEDE WEG

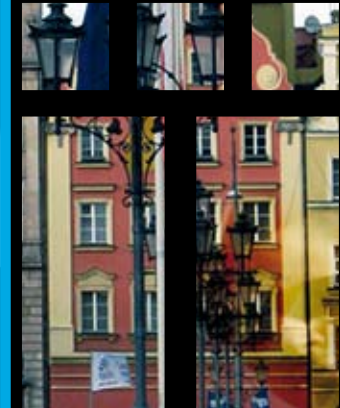
De huidige ontwikkelingen in en tussen de backoffices van de EU-lidstaten zijn nog niet zo ver dat er complete en kwalitatieve diensten voor Europese burgers te leveren zijn. Wel kunnen lidstaten hun diensten zelf verder ontwikkelen en daarbij EU-gegevens betrekken. Gegevens uit andere landen zijn echter vaak niet compleet. Kortom, de uitvoering kan efficiënter, effectiever en completer. Daarvoor moet het streven gericht zijn op kortere doorlooptijden en een betere gegevenskwaliteit. Uiteindelijk moeten alle nationale diensten de complete (buitenlandse) gegevens gaan bevatten.

De bouwstenen voor deze complete, elektronische dienstverlening zijn de ontwikkelingen die op stapel staan voor de komende drie jaar. Op lange termijn zullen er ook authenticatiemechanismen worden ontwikkeld die de persoonlijke, grensoverschrijdende dienstverlening voor de burger kunnen ondersteunen. Er is weliswaar nog een behoorlijke weg te gaan om deze crossboarder digitale dienstverlening te realiseren, maar het juiste pad is gevonden.

Met de taal gaat het al een stuk beter. Ik heb nu vier dagen per week les en het gaat best wel aardig. Ik versta bijna alles en op de meeste vragen kan ik ook nog wel in het italiaans een antwoord verzinnen.

De kranten schrijven overigens heel positief over Nederlanders..dat ze zo goed Noors spreken na een korte periode, zo goed integreren en zo. En ik denk dat dit ook zeker zo is als ik om me heen kijk.

Hoe dan ook, mijn angst bleek ongegrond, de kinderen wonden snel en we kregen werkelijk alle medewerking van de schoolleiding om de kinderen bij te spijkeren in het Frans.

AOW-inkoop

deelname door migranten verdient stimulans

door
TINEKE DE JONGE
Adviseur informatievoorziening en onderzoek

Deelname door migranten verdient stimulans

Terwijl Nederlanders tot hun 65^e jaar verplicht zijn verzekerd voor de AOW, hebben immigranten die na hun vijftiende verjaardag naar Nederland zijn gekomen vaak te maken met een pensioengat.

Om het pensioengat te dichten kunnen immigranten een beroep doen op aanvulling uit de bijstand. Voor hen bestaat ook een andere voorziening, die de voorkeur geniet van het kabinet: zij kunnen AOW inkopen over de periode dat ze niet verzekerd waren. Het aantal immigranten dat gebruik maakt van de inkoopregeling is echter laag en loopt de laatste jaren verder terug. Deze bijdrage schetst op basis van onderzoek de oorzaken van die lage deelname.

Tot 2002 lag het aantal mensen dat gebruik maakte van de inkoopregeling op ongeveer zeventig per jaar, in 2006 ging het nog slechts om iets meer dan veertig gevallen. Hoe is die beperkte belangstelling te verklaren? In het onderzoek is niet-deelnemende immigranten gevraagd of ze de regeling kennen, en waarom ze er geen gebruik van hebben gemaakt. Ook is

gekeken of ze andere voorzieningen hebben getroffen voor de oude dag, en hoe die uitpakken in vergelijking met de inkoopregeling. Tot slot geeft het onderzoek antwoord op de vraag of de herkomst (westers versus niet-westers) een rol speelt.

KENNIS VAN DE REGELING

Voor dit onderzoek zijn immigranten benaderd die (nog) geen AOW hebben ingekocht. Van hen weet niet meer dan zestien procent dat de inkoopregeling bestaat. De immigranten die er wel van weten, hebben hun informatie vooral (42 procent) bij de SVB gevonden, al dan niet via de internetsite. Zij zijn overwegend tevreden over de informatievoorziening, al zou het toegankelijker kunnen. Ook waren er respondenten die van de regeling wisten via het eigen netwerk van familie, vrienden en kennissen. De SVB heeft dus de belangrijkste rol in de informatievoorziening aan

immigranten over de inkoopregeling. Toch bereikt deze informatie niet meer dan zeven procent van alle immigranten.

Van de groep mensen die wel AOW heeft ingekocht is een analyse gemaakt. De inkopers zijn overwegend jong: meer dan de helft is jonger dan twintig jaar, bijna tachtig procent jonger dan vijfendertig jaar en 93 procent is jonger dan vijftig jaar. Naar mate een immigrant jonger is als hij de AOW inkoopt, pakken de kosten daarvan lager uit. Een inkoper van jonger dan twintig jaar is gemiddeld minder dan 600 euro kwijt, terwijl dat bedrag voor mensen boven de vijftig oploopt tot gemiddeld bijna 20.000 euro. Dit zal niet voor veel mensen haalbaar zijn.

HOGE DREMPEL

Ook de respondenten die er bewust voor kozen om de AOW niet in te kopen, geven als reden vooral aan dat ze de voorziening te duur vinden. Ze rekenen bijvoorbeeld op een aanvulling uit de bijstand, of op aanvullend inkomen van de partner.

Aanvullende pensioenmogelijkheden als koopsompolissen of lijfrentes pakken in sommige gevallen voordeliger uit dan de inkoopregeling. Dat is per geval weer anders, en de range waarbinnen de inkoopkosten vallen, is heel breed. Van 444 euro in het voordeligste geval, tot 110.000 euro in het duurste.

GEBRUIK STIMULEREN

De huidige regeling vereist dat binnen vijf jaar na het moment van immigratie de

AOW wordt ingekocht, en dat dan ook het totaalbedrag wordt voldaan. Dat maakt de drempel voor potentiële inkopers onnodig hoog. Die periode is voor mogelijke inkopers te kort om het benodigde premiebedrag bij elkaar te sparen. Dat kan worden ondervangen door mensen langer de gelegenheid te geven om zich aan te melden. Zij hoeven dan niet binnen vijf jaar het volledige bedrag bij elkaar te sparen.

Een andere mogelijkheid is om de inkoopregeling te veranderen, zodat betaling gespreid kan plaatsvinden. Zo zou de inkoper de premie in maandbedragen kunnen voldoen, tot aan het moment dat hij de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt. Dit zou op dezelfde manier kunnen worden vormgegeven als bij lijfrentepolissen het geval is.

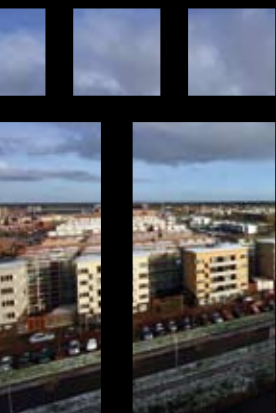
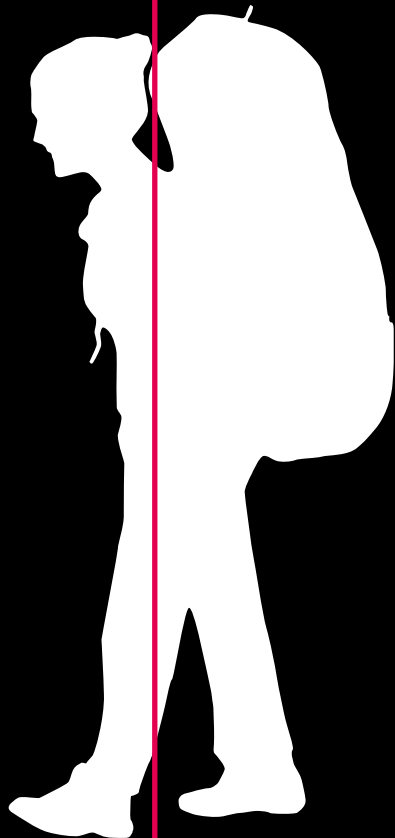
Ook volgt uit dit rapport het advies te onderzoeken op welke manier méér immigranten geïnformeerd moeten worden over de inkoopregeling. Daarbij moet aandacht besteed worden aan de vraag welke organisatie de geëigende is om hen te informeren, en ook op welk moment dat het beste kan gebeuren.

Het volledige rapport is te vinden op www.svb.nl

Nederlanders zijn vrij direct in het geven van hun mening en redelijk blind voor hiërarchische structuren. In alle andere landen is dat veel belangrijker, de Nederlandse vrijpostigheid is zeldzaam.

Als ik kijk naar de verschillen in bedrijfscultuur is het soms heerlijk om gewoon te werken met mensen die doen wat je zegt. Wel besteed ik veel tijd om mensen te leren dat niet alles wat ik zeg waar of goed is.

Ook voor je sociale leven is het goed om, via je werk, meer onder de mensen te komen.

conclusies en aanbevelingen

ontwikke-
lingen,
informatie-
voorziening
en samen-
werking

Ontwikkelingen, informatievoorziening en samenwerking

Wonen en werken in het buitenland, al dan niet tijdelijk, ligt voor een groeiende groep mensen binnen handbereik. Mensen bouwen zo rechten op in meerdere landen, verhuizen met hun uitkering naar een ander land of keren juist op latere leeftijd weer terug naar hun geboorteland.

Voor de betrokken migranten heeft dit in meer of mindere mate gevolgen voor de sociale zekerheid. De onwetendheid die hierover in de praktijk bestaat, leidt tot teleurstelling en welvaartsverlies. De bijdragen die in deze uitgave zijn gebundeld zijn dan ook niet alleen bedoeld als verkenning. Ze geven tevens aanleiding voor conclusies en aanbevelingen waarmee beslissers, beleidsmakers en andere betrokkenen hun voordeel kunnen doen. Zodat migranten voldoende op de hoogte zijn van de gevolgen van hun stap en tevens mogelijkheden krijgen aangereikt om hun sociale zekerheid te waarborgen.

ONTWIKKELINGEN

– Met de migratie groeit ook de internatio-

naliserings van de sociale zekerheid. Over buitenlandse klanten in Nederland zijn niet veel cijfers bekend. Het aantal Nederlandse klanten in het buitenland is wel vastgelegd. Het totaal aantal in het buitenland wonende klanten van SVB, UWV en Belastingdienst bedraagt eind 2006 ruim 400.000 personen (inclusief dubbeltellingen). Ruim zeventig procent daarvan betreft de volksverzekeringen: gerechtigden van AOW en Anw en kinderbijslagkinderen.

– Het aantal buitenlandse klanten van de AOW en de Anw is zeer sterk gegroeid, evenals het aantal landen waar ze wonen. Het betreft bij de AOW voor de helft klanten die in hun geboorteland wonen.

Bij de Anw is dat zelfs tweederde. Het aantal klanten van kinderbijslag in het buitenland is sterk afgenomen. Sinds 1985 krijgen sommige mensen die remigreren een uitkering uit de Remigratiewet.

INFORMATIEVOORZIENING

– De informatie en communicatie richting migranten is erg divers en bovendien ontoegankelijk. Hiervan worden burgers – migranten – de dupe. Zij weten niet of nauwelijks waar ze aan toe zijn op het gebied van sociale zekerheid. De informatievoorziening kan niet alleen beter en duidelijker, maar ook actiever en meer in samenhang plaatsvinden dan nu veelal gebeurt.

– Of migranten zich laten informeren over de gevolgen van hun migratie op de sociale zekerheid hangt er met name vanaf of zij weten waarover en waar zij zich kunnen laten informeren. Uit het onderzoek blijkt dat met name immigranten uit niet-westerse landen hier problemen mee hebben. Zij hebben dus ondersteuning nodig.

– Omdat migranten zich niet goed (kunnen) laten informeren, komen zij er vaak in het land van bestemming pas achter wat de consequenties zijn van hun verhuizing. Hier ligt een taak voor zowel de overheid van het land van herkomst als het land van bestemming. Zij moeten allebei zorgen voor goede voorlichting.

– De informatievoorziening over sociale zekerheid en migratie wordt via een groot aantal instanties beschikbaar gesteld. Door die veelheid ontstaat een wirwar en versplintering van informatie waardoor mensen slecht voorbereid op pad gaan en ook bij eventuele terugkeer onvoldoende geïnformeerd zijn.

SAMENWERKING

– De internationale regels op het gebied van sociale zekerheid nemen de verschillen tussen de socialezekerheidsstelsels niet weg. Migratie kan daarom negatieve gevolgen hebben voor de socialezekerheidsrechten van migranten.

– De problemen waar de migrant tegenaan loopt, worden mede opgelost door op internationaal niveau afspraken te maken over sociale zekerheid. Deze worden neergelegd in coördinatieverdragen. De technieken om dit te realiseren, zoals de samentellingsregels, worden coördinatieinstrumenten genoemd. Op deze manier is het mogelijk de rechten van migranten op het gebied van sociale zekerheid te beschermen.

– Samenwerking en eenduidige dienstverlening vanuit de backoffice van verschillende uitvoerders – nationaal en internationaal – is een voorwaarde voor een kwalitatief hoogwaardige (elektronische) dienstverlening aan de burger.

– Binnen de Europese Unie verschilt de mate van elektronische ontwikkeling sterk per (lid)staat. Ook verschillen de stelsels

conclusies en aanbevelingen

onderling en zijn de backoffices afhankelijk van elkaar. De uitvoering kan efficiënter, effectiever en completer door te investeren in elektronische gegevensuitwisseling. Met de invoering van de nieuwe verordening, waarschijnlijk in 2009, stelt de EU elektronische gegevensuitwisseling tussen de lidstaten verplicht. Ook moeten de lidstaten vanaf dat moment gebruik maken van een eenduidige ICT-architectuur.

- De bestaande inkoopregeling voor AOW biedt een concrete oplossing voor immigranten om hun sociale zekerheid te waarborgen. Vanwege de lage deelname blijft de regeling echter te vaak onbenut. Zowel door aanpassing van de betalingsregeling als door een sterk verbeterde voorlichting over de mogelijkheden kan het gebruik onder migranten gestimuleerd worden.

Wilt u meer informatie of exemplaren, neem dan contact op met de SVB.
Eerder verschenen in de reeks Kennis voor het leven:

1 Op weg naar een nieuw sociaal beleid?

Trends op het terrein van werk, zorg en inkomen.

2 De sociale zekerheid als burgerpolis

Vergezicht op meer inzicht.

3 Klanttevredenheid en imago van de SVB

Excellente dienstverlening voor 4,6 miljoen klanten.

4 Kind en sociale zekerheid

Verwend of verdrukt?

5 De AOW

Veel besproken, nu beschreven.

UITGAVE

Sociale Verzekeringsbank
Corporate Communicatie
Postbus 1100
1180 BH Amstelveen
Telefoon: 020 656 48 25
E-mail: communicatie@svb.nl

TEKST Leene.txt en medewerkers van de Sociale Verzekeringsbank.
De uitspraken op pagina 12, 13, 20, 21, 27, 28, 36, 37, 44, 45, 52, 53, 58 en 59 zijn afkomstig van diverse weblogs.

CONCEPT EN ONTWERP studio Lonne Wennekendonk

FOTOGRAFIE Sander Veeneman

DRUK Thieme MediaCenter Rotterdam

Ooit komt iedereen een keer met de SVB in aanraking. Bij de fijne dingen in het leven of door de onvermijdelijke dingen van het leven. Als kind, als ouder, als nabestaande. Schoolgaand, werkend of gepensioneerd. Dan keert de SVB uit. Beheert ze, verzorgt ze. Doelmatig, rechtmatig en geruisloos. Voor het leven.

